Vijenac 757

Kazalište

11. GIBANICA, BIJENALE SLOVENSKE SUVREMENE PLESNE UMJETNOSTI, LJUBLJANA, 22–25. VELJAČE

Materijalnost glasa i statičnost kao kreativni potencijali

Piše Ivana Slunjski

Jasno je da izbor sedam ili osam predstava ne može obuhvatiti sve izvedbene formate zastupljene na sceni. Ove je godine stoga pokrenut i fringe-program namijenjen upravo takvim načinima djelovanja. Svjesni da je za širu sliku, ali i za promidžbu slovenskoga plesa i gostovanja predstava nužna otvorenost, organizatori Gibanice naklonjeni su međunarodnoj publici i stručnjacima

Gibanica – bijenale slovenske suvremene plesne umjetnosti, susretište plesača, koreografa, producenata, kritičara, programera i drugih stručnjaka, zbiva se s mišlju o nužnosti refleksije konkretnoga trenutka izvedbene scene, razmatranja rada i dosega plesnih autora. Ukorak s praksama drugih europskih scena, Gibanicu organizira krovna strukovna udruga Društvo suvremenog plesa Slovenije, izvedbeni program selektira međunarodno povjerenstvo (ovoga puta Pia Krämer, Biljana Tanurovska-Kjulakovski i Maja Kalafatić), a jednako tako i predstave nagrađuje inozemni žiri (ovogodišnji: Roberto Casarotto, Dries Douibi i Lea Loeb) jer se tako interesna pogodovanja, barem unutar te scene, smanjuju. Jasno je da izbor sedam ili osam predstava ne može obuhvatiti sve izvedbene formate zastupljene na sceni, primjerice durativne izvedbe ili jednokratna događanja, ili manje prikazivanju usmjerene umjetničke prakse kao što je koreografija govora. Ove je godine stoga pokrenut i *fringe*-program namijenjen upravo takvim načinima djelovanja. Svjesni da je za širu sliku, ali i za promidžbu slovenskoga plesa i gostovanja predstava nužna otvorenost, organizatori Gibanice naklonjeni su međunarodnoj publici i stručnjacima.

Jule Frierl i Irena Tomažin, *U.F.O. Hommage to Katalin Ladik* / Izvor Zavod Sploh

Gdje je hrvatska plesna scena?

Tu otprilike počinje i komparacija s hrvatskom plesnom platformom, Platformom HR, koja je u reprezentacijskome obliku utrnula, a nastavila se kao rezidencijski program Plesnoga centra TALA, koji je tu manifestaciju pokrenuo i organizirao doguravši do broja 20. Prizivajući u sjećanje najbolje godine Platforme HR, izbor predstava hrvatskih autora upotpunjavala je inozemna programska sastavnica, o programu su odlučivale organizatorice i voditeljice Tamara Curić i Larisa Lipovac po nekom svojem ključu, najbolja domaća predstava, prema procjeni žirija uglavnom u sastavu hrvatskih plesnih umjetnika, potom se izvodila na sličnu festivalu u Almadi. Međunarodnu publiku u većem broju pamtim samo s jednoga festivalskog izdanja, a različiti izvedbeni konteksti bili su usporedivi u mjeri u kojoj su se razmjenjivale predstave i informacije među publikama: ne baš velikoj. Tijekom godina na Platformi HR izvrtjela su se imena većine aktivnih domaćih autora, festival je s vremenom mijenjao opseg i karakter od prikazivačkoga do usmjeravanja na umjetnička propitivanja koja ne rezultiraju izvedbom. Negdašnja Platforma HR danas se, kao programska linija Plesnoga centra TALA, posve zatvorila na manji krug umjetnika pružajući im prostornu i koprodukcijsku potporu.

Nakon što su Tamara Curić i Larisa Lipovac odustale od vođenja festivala i okrenule se drugim profesionalnim izazovima, pomalo iznenađuje da organiziranje hrvatske plesne platforme nije preuzela jedna od strukovnih udruga, ili obje. Zar doista nema interesa da se rad domaćih plesnih umjetnika promišljeno i planski

predstavlja široj publici i u drugim izvedbenim kontekstima? Potrebe za suradnjom, za mišljenjem drukčijim od mišljenja bliskih suradnika, za dijalogom, za napretkom?

Glas – tjelesno neovisni entitet

Iz programa jedanaeste Gibanice izdvojila bih predstave *U. F. O.: Hommage to Katalin Ladik* te *Venera: između zatočenosti i leta*. Iznimna predstava *U. F. O.: Hommage to Katalin Ladik* izvedbeni je susret autorica i izvođačica Jule Flierl i Irene Tomažin koje, svaka u svojem radu, njeguju specifične pristupe u istraživanju glasa, tijela, odnosno tjelesnosti i prostora, s umjetničkim nasljeđem Katalin Ladik, radikalne pojave na novosadskoj likovnoj i književnoj sceni 1960-ih i 1970-ih. Emancipacijski potencijal njezine eksperimentalne poezije, vokalnih performansa i izlaganja pogledu naga tijela, tijela koje proizvodi neljudske zvukove i grči se, sagledavan u kontekstu davanja glasa nevidljivim, obespravljenim tijelima u načelno ravnopravnu društvu, upućuje i na kompleksnost umjetničine borbe za autonomiju vlastita umjetničkog izraza. Slušanje glasa povijesno je uvjetovano, znanje i autoritet projiciraju se u ugodne glasove, dok se ozvukovljenje tijela ili visoki tonovi povezuju s nekontroliranim i iracionalnim, pa i kad je posrijedi umjetnička gesta.

U scenskome dijalogu autorica s djelom Katalin Ladik, polazeći od njezine prijelomne foničke izvedbe *UFO party*, stanovita umjetničkog očuđavanja „nepoznatoga objekta“, odnosno afirmiranja djelatnoga subjekta iz marginalne pozicije s pomoću elemenata *body arta* i zvučne poezije, uključujući i drugost kao pjesnikinje koja stvara na manjinskome jeziku tada u dominantno muškom umjetničkom okruženju, ključna su dva momenta.

Izvedbena građa oblikovana je u nekoliko jezika, uz snimke na mađarskome i srpskom, slovenski i njemački kao materinski jezici autorica te engleski kao zajednički, „radni jezik“ proizvode različite zvučne krajolike, odnosno drukčije zvučne kvalitete jezika utječu na asocijativno polje u kojem mislimo i stvaramo. Svaki jezik kojim se služimo utječe na to kako primamo informacije i bivamo u svijetu, vezujemo ga uz određene događaje i okolnosti, stvaramo zajedničku (pri)povijest, asocijativno polje. Budući da je asocijativno polje pridruženo određenoj riječi u jezicima u koje smo manje uronjeni uže od asocijativnoga polja materinskoga jezika, novi jezik daje nam mogućnost da se iznova izmislimo. Stoga nas jezik može izgraditi, utjeloviti, ali i rastjeloviti. Drugi je ključni moment razumijevanje glasa kao tjelesno neovisna entiteta i s obzirom na to pokušaj uprizorenja glasa, njegova nevidljiva tijela. Proizvodnjom glasa, glas se širi u prostor, ali i odbija od prostora i vraća do nas, osjećamo vibracije na koži, kao vrstu dodira, što je i potvrda tjelesnosti glasa. Osim vlastitim glasom, autorice i izvođačice materijalnost glasa propituju manipulirajući ozvučenim objektima, uspostavljajući relacije između onoga što se vidi i onoga što se čuje, crpeći iz iskustvenoga preklapanja melodije i gibanja tijela, tjelesnih zvukova koji nisu estetizirani kao pjevanje.

Aktivni i pasivni principi stvaranja

Mala Kline u *Veneri: između zatočenosti i leta* supostavlja aktivni i pasivni princip u stvaranju, polazeći od motiva mitološkoga rađanja Venere iz morske pjene kao posljedice kastracije Urana, prevođenja aktivna principa u inerciju, usporavanje, zaustavljanje koje se pretvara u potencijal, mogućnost imaginacije. Projicirajući Botticellijevu sliku na zidu pozornice te pred njim na mrežastu platnu snimke svojega tijela u mirovanju prema položajima s detalja slike, preklapajući ih sa snimkama tijela u kretanju, Mala Kline poigrava se percepcijom oka, povezanošću s predodžbama, ustaljenim obrascima. Zanima je kako se u trenutku dijeljenja izvedbe odmaknuti od zadanosti i pristupiti unutarnjim mehanizmima imaginiranja, kreativnim alatima. Interventnim se prostorom pokazuje prepoznavanje statičnosti u gibanju i kretanja u statičnosti, što se sa scenskih relacija prenosi na društvene uvjetovanosti, nalaženje načina da se odupremo imperativu življenja koji nas neprestano tjera na kretanje, razvoj, prilagođavanje.

U. F. O.: Hommage to Katalin Ladik stručni je žiri, uz predstavu *Uskrsnuće 2.0* Bene Novaka, Elvisa Homana, Boštjana Simona, proglasio najboljom predstavom 11. Gibanice, dok je publika kao najbolju izdvojila *Veneru: između zatočenosti i leta*.